

Při výkladu všech shora uvedených ustanovení o manželském majetkovém právu však musíme přihlížet k obecným ustanovením o povinnostech a právech manželů obsaženým v dílu 4, oddílu 1 návrhu. Ta vedle vymezení pojmu obvyklé vybavení domácnosti, upravují též výživné mezi manžely, jejich vzájemné zastupování. Důležitá jsou též ustanovení o uspokojování potřeb rodiny rozlišující dle toho, zda manželé žijí v rodinné domácnosti nebo odděleně. Obstarávání záležitostí rodiny a rozhodování o záležitostech rodiny stanovují závazná pravidla, kdo a jakým způsobem je v rodinných záležitostech oprávněn jednat.

8. Závěr

Úprava společného jmění manželů, jak o ní bylo pojednáno na začátku mé práce, platí již více jak deset let. Lze říci, že je to doba dostatečná k zjištění jejich předností i naopak nedostatků. I samotná skutečnost, že rekonstrukce občanského práva s novým uspořádáním majetkových vztahů manželů je na světě, nás nutí ohlédnout se a zhodnotit tuto stále ještě platnou úpravu.

Kladně na stávající úpravě hodnotím především její snahu sjednotit manžele i ekonomicky, dle mého názoru, je pro manžele, jejichž prostředky jsou společné snazší finančně zajistit celou rodinu. A protože rodina je institucí, k jejímuž založení zpravidla dochází uzavřením manželství, s nímž je spojen vznik společného jmění, spatřuji toto ekonomické hledisko, jako hledisko hlavní.

Na druhé straně však tato ekonomická jednota přináší i značná rizika. Nejen aktiva jsou součástí společného jmění a právě závazky jsou to, co nepřiměřeně tvrdě dopadá i na manžela druhého a celou rodinu a často způsobuje velké nesnáze. Současná právní úprava nevystupuje příliš na ochranu manžela, kterého se závazek netýká. Z tohoto hlediska hodnotím stávající právní úpravu jako nevyhovující.

Na druhou stranu však nelze opomenout postavení věřitelů manželů či manžela, kteří mají taktéž právo na zákonnou ochranu svých práv.

Postavení těchto subjektů bude tedy vždy protikladné a při vzájemné ochraně práv, na kterou mají bezesporu každý právo, je správný kompromis opravdu těžké najít. Ohniskem mnoha problému je též neprůhlednost majetkových vztahů mezi manžely pro třetí osoby, pro které je pak těžké domáhat se svého uspokojení např. výkonem rozhodnutí.

Velkou výhodou institutu společného jmění je jistě i jeho stabilita, nelze jej svévolně zrušit a vypořádat. Tato skutečnost vnáší do závazkových vztahů s třetími osobami alespoň minimální míru právní jistoty.

Návrh nového občanského zákoníku ponechal majetkové společenství jako základní zákonné uspořádání, vedle něj však otevřel široké možnosti smluvní svobodě v majetkových vztazích manželů a snoubenců. Návratem k tradicím minulého století je jistě i režim oddělených majetků, který umožňuje, že společné jmění v žádné formě vůbec nevzniká.

Zařazení ustanovení o ochraně práv třetích osob nelze než vítat, samozřejmě za současného ohledu na práva manželů či jednoho z manželů, která dle mého názoru zpracovatelé při tvorbě těchto ustanovení měli na zřeteli.

Celkově lze shrnout, že zpracovatelé návrhu opravdu postihli určité sporné otázky, na které, za absence výslovné úpravy, neexistuje jednotný názor. Nově přidaná ustanovení o bydlení a domácím násilí jsou jen vyjádřením společenské aktuálnosti a nutnosti tyto problematiky upravit. Ustanovení o bydlení do manželského majetkového práva bezesporu náleží a domácí násilí jako aktuální problém sem lze také podřadit.

Nezbývá než konstatovat, že nám nová právní úprava přináší komplexnější úpravu majetkových vztahů manželů vycházející ze základních principů soukromého práva za současného přihlídnutí k moderním přístupům v této oblasti manželského práva.

Opravdovou kvalitu nové úpravy prověří až praxe a teprve s časovým odstupem poznáme, zda návrat k oddělenému jmění a široce pojatá smluvní volnost jsou krok správným směrem.

S jistotou však víme, že ani úprava obsažená v návrhu nového občanského zákoníku, stane-li se úpravou platnou, nebude jistě poslední. Nyní ať chceme, či nechceme, otázka jednotné evropské úpravy celého rodinného práva a s ním i problematiky manželského majetkového práva začíná na půdě evropských institucí nabývat pomalu reálných představ. Zda to však bude řešením nejlepším, si však ještě nyní netroufám hodnotit.